Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація „Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07302
Телефони (201) 434-0237, (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXVI. Ч. 96. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. СЕРЕДА, 2-го ТРАВНЯ 1979 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK WEDNESDAY, MAY 2, 1979 No. 96. VOL. LXXXVI

Загальні збори ЗУАДК відбулися в атмосфері приїзду Валентина Мороза

д-р А. Білик

Д-р Александер Білик обраний на президента ЗУА ІК-ту Філядельфія. (ік) — 11-ті з Черги Загальні Збори Злученого Українського Американського Допомогового Комітету відбулися тут в суботу, 28-го квітня ц. р. в домівці „Тризубу" в атмосфері несподіваного приїзду до Ню Йорку Валентина Мороза. Тому, що в тому дні мала відбутися давно заплянована протисовєтська демонстрація під головним гаслом протесту проти терору і вимоги звільнення українських політичних в'язнів в СССР, то Збори рішили зразу на початку перевести наради приспішеним темпом й у скороченому часі, щоб всі учасники могли прилучитися до демонстрації на яку обіцяв прибути особисто Валентин Мороз.

Президія складалася з таких осіб: д-р Александер Білик — голова, д-р Микола Ценко — заступник і секретарі: Микола Кавка (україномовний) і Іван Яворський (англомовний). До Почесної Президії запрошено приявного екзекутивного віцепрезидента УККА о. монс. Роберта Москаля. Обрано Комісії — Номінаційну, Верифікаційну, Резолюційну і Статутову, після чого звідомлення склали в імені останньої Дирекції Ради й Екзекутиви д-р Ал. Білик, який після смерти д-ра Володимира Ґалана урядував, як президент ЗУАДК, і проф. д-р Богдан Гнатюк, скарбник. Звіт Контрольної Комісії відчитав її голова ред. Іван Кедрин-Рудницький.

Обрано 33-ій (за статутом) членів Дирекційної Ради, яка в свою чергу обрала Екзекутиву. На президента ЗУАДК обрано одноголосно д-ра Александра Білика. Членами Екзекутиви стали: д-р Іван Флис, Іван Олексин, о. монс. Р. Москаль, Володимир Мазур (4 Союзи), пані Казанівська Ірина, д-р Петро Стерчо, д-р Іван Скальчук, д-р Микола Ценко, секретарі — Микола Кавка і Іван Яворський, д-р Богдан Гнатюк, одно місце залишено для представника ветеранських організацій (ОбВУА і Братство кол. вояків І УД запропонували інж. Івана Скіру), пані Дзвінка Швед. До Ради Дaccount Директорів увійшли: д-р Володимир Бачинський, інж. Методій Борецький, Михайло Ковальчин, Микола Грицков'ян, Іван Кобаса, пані Люба Сілецька, д-р Наталя Пазуняк, д-р Ярослав Падох, д-р Володимир Чума, пані Наталя Даниленко, Петро Ґенгало, д-р Аскольд Лозинський, Роман Данилюк, інж. Юрій Нестерчук, Іван Крих інж. Василь Камінський, інж. Михайло Нич. Одно місце залишено для представника Т-ва Прихильників УНР. Ред. Іван Кедрин-Рудницький зрікся членства в Раді Директорів. Контрольна Комісія: д-р Василь Саляк (голова), пані Стефанія Савчак, о. протопресв. Степан Біляк, інж. Петро Гурський й мгр Василь Колінко. Обрано Окрему Комісію для розгляду й полагоди справи фондів „Червоної Калини" в ЗУАДК: д-р М. Ценко, д-р І. Скальчук і д-р Я. Падох.

Ще під час Зборів вистилізовано й вислано депеші до президента Джіммі Картера й д-ра Збігнєва Бжезінського з подякою за старання, що довели до звільнення Валентина Мороза й пастора Георгія Вінса. Приявних умандатованих делегатів було 52 плюс кільканадцять гостей. В наслідок приїзду до Ню Йорку Валентина Мороза не могли прибути, хоч заповіли свій приїзд д-р Іван Флис (УНС) і дир. Іван Базарко (УККА).

Докладніше про виголошені звідомлення, дискусію стан ЗУАДК і його можливості та пляни на майбутність — у дальших числах „Свободи".

КУЛЬТУРНИЙ ВЕЧІР В РІЧМОНДІ

Річмонд, Вірджінія. — За ходами української католицької церкви св. Івана Хрестителя і 34-го Відділу Українського Народного Союзу тут в суботу, 5-го травня ц. р., в приміщенні „Ауер Леді оф Люрдс" (8200 Вудман ровд) відбудеться традиційний вже Культурний Вечір з вечерницями. В програмі: концерт народних танків, співів та скечів у виконанні ансамблю „Лиман" (7:15 до 8:45 вечора); забава (від 9 до 1 по півночі). В рамках Вечора відбудеться виставка малюнків Т. Кузьміва. Ближчі інформації можна одержати телефонічно: (804) 232-3381, або (804) 644-4977.

В Асторії помер св. п. Володимир Гентіш

Св. п. Володимир Гентіш

Асторія, Н.Й. — В понеділок, 30-го квітня 1979 року тут у вечірніх годинах помер несподівано на удар серця св. п. маестро Володимир Гентіш, піяніст, конферансьє, відомий з його виступів у громадах, зокрема на відпочинковій Оселі Українського Народного Союзу Союзівка.

Покійний маестро В. Гентіш народився 10-го серпня 1918 року в Хирові, Західня Україна. На еміграції перебував в Австрії, а потім переїхав разом з родиною на постійний побут до З'єднаних Стейтів Америки. У громадах знали св. п. В. Гентіша, як лагідну людину, веселої вдачі, готовою кожному допомогти, зокрема церковним, політичним, громадським і молодечим організаціям, які, на його думку, являються тим цементом, що вдержуть громаду спаяною і надають її організованих форм.

Покійний залишив в жалобі дружину Олену, сина Романа з родиною, брата Мирослава з родиною, сестру Лідію в Україні й інших членів родини в Україні і ЗСА.

Панахида буде відправлена в середу, 2-го травня ц.р., о год. 7:30 вечором в похоронному заведенні Квіна на 36 вулиці і Бродвей в Асторії; похорон в четвер, 3-го травня в год. 8-ій рано до церкви Чесного Хреста в Асторії, а потім на український католицький цвинтар св. Духа в Норт Гемтонбурґу.

Св. п. В. Гентіш був членом УНСоюзу в 25-му Відділі.

СВІТОВІ ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЗАЦІКАВЛЕНІ ВАЛЕНТИНОМ МОРОЗОМ І ЗМАГАННЯМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ЗА САМОСТІЙНІСТЬ

Валентин Мороз дякує екзекутивним урядовцям, працівникам Головної Канцелярії УНС і В-ва „Свобода" за теплі привітання.

(Фота світлив І. Длябога)

Джерзі Сити, Н. Дж. (В. Т-ць). Дізнавшись, що у понеділок, 30-го квітня, в Головній Канцелярії УНСоюзу відбудеться зустріч недавнозвільненого чільного члена руху спротиву в Україні, Валентина Мороза, з екзекутивними урядовцями і працівниками Канцелярії УНС та В-ва „Свобода", кореспонденти американських газет і телевізійних сіток прибули до Української Будівлі, щоб перевести інтерв'ю з особою, яка довгі роки була і далі є символом нескореної України, що змагається за свою державну незалежність.

Як відомо УНСоюз формально перебрав опіку над В. Морозом і над його родиною, яка згідно із запевненнями Державного департаменту, незабаром теж має прибути до ЗСА.

Від газети „Ню Йорк Таймс" прибув Селвін Раб, „Дейлі Ньюз" заступав Брус Челвик, а кореспондентом телевізійної сітки NBC і місцевого русла 4 Роберт Гейгер, а Керол Мартин прибула від телевізійної станції WCBS, русло 2. Крім того Уляна Ільницька заступала пресове агентство „Ассошієйтед Пресс". У додатку газета „Детройт Фрі Пресс" і канадська радіосітка CBC перевели інтерв'ю з Валентином Морозом телефонним шляхом. Функцію перекладача впродовж дня сповняв ред. Зенон Снилик. Виявили зацікавлення перевести інтерв'ю з Морозом німецький журнал „Дер Шпіґель" і французьке пресове агентство „Ажанс-Франс".

ПРИВІТАННЯ В. МОРОЗА ПРАЦІВНИКАМИ ГОЛОВНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ УНС І В-ВА „СВОБОДА"

Коли до великої залі-гостинниці УНСоюзу ввійшов Валентин Мороз, то присутні екзекутивні урядовці, працівники Головної Канцелярії та В-ва „Свобода" привітали його могутнім „Многоліттєвієм". Відтак квітами, традиційним хлібом і сіллю та теплими словами і цитатами з його власного есею „Перший тюремний день" вітали Валентина Мороза на волі в імені працівників Канцелярії УНС Христя Грицков'ян і Марія Савчак, від адміністрації „Свободи" її директор Люба Лапичак, від редакції ред. Любов Коленська, а від друкарні Тамара Кардашинець і Богданна Симчик.

Зворушений В. Мороз заявив, що кожний день, коли його вітають земляки в ЗСА то йому здається, що це вже „вершина", але ці вершини повторюються знову й знову.

Він вдячний, що українці в Америці знають і шанують „мою невеличку письменницьку спадщину". Привітання українською громадою — „це вогонь і теплота, які будуть наснагою для нової праці.

Ще недавній в'язень совєтських концтаборів і в'язниць виявив захоплення Українською Будівлею УНСоюзу, бо це ще один із доказів української потуги і доказ того, що українська громада може доконати.

В імені цілої України В. Мороз привітав присутніх і подякував за підтримку руху спротиву в Україні, остаточною метою якою є незалежна держава. Після його слів „Слава Україні", всі присутні спонтанно заспівали український національний гимн. Мороз із зворушенням і сльозами в очах співав „Ще не вмерла Україна", а такі ж сльози можна було бачити на багатьох обличчях.

Відтак головний предсідник УНСоюзу д-р Іван Флис привітав дорогого гостя, зазначуючи, що не В. Мороз повинен дякувати українській громаді, а громада йому за довгі роки діяльности і терпінь за українську справу.

Головний секретар Володимир Сохан заявив, що українські демонстранти, зокрема молодь, під час маніфестацій в обороні Валентина Мороза молили Господа допомогти звільнити Мороза і Україну. „Бог допоміг звільнити Мороза, а тепер допоможе звільнити Україну".

Опісля В. Мороз особисто вітався з усіми присутніми, що їх йому представляв В. Сохан. Ред. Р. Сохан-Галзевич передала йому тризуб на золотім ланцюжку.

Між іншим телевізійна станція NBC фільмувала церемонію привітання і в понеділок чотири рази показувала уривки з неї на своїх програмах новин, а саме, тричі на місцевому руслі 4 і один раз по цілій Америці. NBC та WCBC теж інформували про перебіг пресової конференції, яка відбулася зразу після привітання.

Валентин Мороз цілує хліб, переданий йому під час привітання в Українській Будівлі

ПРЕСОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

У конференційній залі Головної Канцелярії УНСоюзу головний предсідник д-р Флис представив англомовним журналістам Валентина Мороза, коротко накреслюючи його діяльність і боротьбу за волю і права українського народу.

Відтак представники газет і телевізійних станцій ставили В. Морозові запитання, а ред. З. Снилик перекладав.

Недавній совєтський політичний в'язень описав свої перші враження з Америки, вказуючи, що хоча спершу почувався дивно серед хмаросягів, то скоро пізнав щирість і теплоту американських людей, і то не тільки тих, які є українського роду.

Він підкреслив, що не уявляв собі, якою сильною є українська громада в ЗСА, зокрема молодь, не уявляв собі, яку потенційну силу представляє собою ця громада. Українська молодь так зворушила його своєю теплотою і своїм українським патріотизмом і любов'ю до українства, що такого вже не переживав довгий час.

Щодо плянів на майбутнє, то В. Мороз повторив, що одержав поновне запрошення на працю в Українському Науковому Інституті Гарвардського університету і прийняв це запрошення. Ще не знає, коли точно почне працю в УНІГУ, але це не буде довго від тепер.

Мороз підкреслив, що ним тепер заопікується УНСоюз, який за словами Мороза, є найчисленнішою, найстаршою і найсильнішою фінансово українською установою у вільному світі.

Відносно його родини, тобто жінки Раїси, сина Валентина, якому тепер 17 років, і батька Якова, то їхня доля турбує його, бо він знає методи КҐБ і навіть запевнення Державного департаменту не переконують його вповні. Тому закликає весь американський нарід, зокрема засоби масової інформації, вимагати від Кремлю, щоб дозволив родинам всіх звільнених політв'язнів прибути на Захід.

Якщо йому пощастить нав'язати телефонний контакт з жінкою в Івано-Франківському, то скаже їй, що телефонує „з другого боку плянети".

В. Мороз поінформував, що КҐБ відібрало йому 122 зошити із записками, хоча в них не знайшли нічого „нелегального". Там була праця про Василя Стефаника, повісті, оповідання, гуморески, спостереження. Забрали теж книжки, родинні пам'ятки, ікону.

Совєтська влада обіцяла передати все синові, але Мороз не цілком вірить в це. Москва боїться видати за кордон інтелектуальну продукцію політв'язнів, бо

(Закінчення на стор. 4)

У СПРАВІ ВИСИЛКИ ТЕЛЕГРАМ ДО БІЛОГО ДОМУ

Беручи до уваги, що президент З'єднаних Стейтів Америки Джіммі Картер і його дорадник у справах крайової безпеки Збігнєв Бжезіньскі особисто цікавилися звільненням Валентина Мороза та чотирьох інших дисидентів, які, як відомо, прибули в п'ятницю, 27-го квітня ц.р. до Ню Йорку, закликаємо українські організації та поодиноких осіб висилати короткі телеграми на адреси Білого Дому з подякою за звільнення політичних в'язнів, а зокрема Валентина Мороза.

Телеграми слід висилати:

President Jimmy Carter
або Zbigniew Brzezinski
The White House Office
1600 Pennsylvania Ave., N.W.
Washington, D.C. 20500

Під час співу українського національного гимну. Стоять (зліва): головний секретар В. Сохан, В. Мороз, головний предсідник д-р І. Флис, головний касир У. Дячук, Г. Куфта та головний організатор В. Оріховський

БЛАЖЕННІШИЙ ПАТРІЯРХ ЙОСИФ ВІТАЄ В. МОРОЗА, ДЯКУЄ ПРЕЗИДЕНТОВІ ЗСА

Блаженніший Патріярх Йосиф Сліпий

Рим. (Патріярша Канцелярія). Уже від довгого часу Блаженніший Патріярх Йосиф виступав в обороні борців за права людини. Вже в 1974 році на Папському Синоді Блаженніший Патріярх Йосиф домагався визволення Валентина Мороза, крім інших українських борців. Довідавшись про визволення Валентина Мороза і Юрія Вінса, Блаженніший Патріярх вислав телеграму подяки до президента Джіммі Картера такого змісту:

Accept my sincere gratitude and of all the ukrainian people for the liberation of Valentyn Moroz, Jurij Vins, and others".

May God bless You Josyph Cardinal Slipyi, Patriarch

Відтак на руки митрата і адміністратора о. Стефана Тиханського, з проханням доручити наступні телеграми, вислав такі привітання до Валентина Мороза і Юрія Вінса.

„Вітаю на волі і благословляю Вас. Служіть дальше українському народові й дусі Христового Євангелія так, як Ви це дотепер засвідчили своїми терпіннями".

Йосиф Кардинал Сліпий, Патріярх

З приїздом В. Мороза до Філядельфії демонстрація перетворилась у свято перемоги

Орися Гевка, член Комітету Оборони В. Мороза (біля мікрофонів) представляє В. Мороза.

Портрети В. Мороза й Л. Лук'яненка та деякі з транспарантів під час маніфестації у Філядельфії.

Філядельфія, Па. — Як уже інформовано, в суботу по полудні, 28-го квітня, після пресконференції в Ню Йорку, Валентин Мороз, не зважаючи на помітну перевтому, дотримав слова і поїхав до цього міста Братньої Любови, де вже раніше зібралося понад 2,000 осіб, щоб його привітати.

Це вже другий рік підряд Комітет Оборони Валентина Мороза, одна з перших і найбільш активних організацій того роду на Північно-американському континенті, влаштовував „Похід Свободи" з нагоди уродин В. Мороза з метою наголосити довголітню боротьбу за людські й національні права в Україні та знущання московського режиму над членами правозахисних рухів в СССР. На вістку про звільнення Мороза, демонстрація у Філядельфії перетворилась у своєрідне „свято подяки й перемоги".

В. Мороз прибув до Філядельфії в товаристві головного предсідника УНСоюзу д-ра Івана Флиса, президента-електа мгра Івана Базарка, голови Комітету Оборони В. Мороза мгра Уляни Мазуркевич та інших осіб з Ню Йорку й Ню Джерзі. Учасники маніфестації зустріли його грімким скандуванням „Слава Україні, слава Морозові", а його промову переривали довготривалі оплески. Десятки дітей, молоді й старших віком громадян підносили Морозові квіти, вітаючи поцілунками зі сльозами на очах та не приховуючи почувань радости з приводу його звільнення.

„Я сподівався теплих привітань, — сказав Мороз на вступі свого слова, — але ваша щирість переходить межі всіх моїх сподівань". Він заявив, що приймає привіти в імені всіх українських дисидентів і закликав до дальшої акції за їх звільнення. Окрилений проявами зорганізованости і витальности української громади у вільному світі, зокрема молоді, Мороз закликав до ще більшого використання цього великого потенціялу української громади та до посилених дій з метою звільнення його друзів-політв'язнів та наголошення основної цілі правозахисного руху в Україні — її усамостійнення. Для підкреслення своїх слів Мороз

(Закінчення на стор. 3)

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

РЕДАГУЄ КОЛЕҐІЯ У СКЛАДІ (поазбучно): Любов Коленська, Володимир Левенець, Зенон Снилик, Василь Тершаковець, і Євген Федоренко (тепер виконуючий обов'язки голови Колеґії).

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Передплата: на рік — $30.00, на пів року — $16.00, на 3 місяці — $9.00. Для членів УНСоюзу 65є міс. За кожну зміну адреси — 25є. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Вітаємо на волі!

Прибуття на Захід Валентина Мороза і чотирьох інших дисидентів, суджених і переслідуваних у Совєтському Союзі за політичну й релігійну діяльність, які за старанням уряду З'єднаних Стейтів Америки і самого президента Джіммі Картера були звільнені, а радше виміняні за двох агентів КГБ, які, будучи урядовцями в Організації Об'єднаних Націй в Ню Йорку, займалися шпигунством у користь СССР, — викликало великий ентузіязм серед українців ЗСА безпосередньо, а посередньо також на усіх поселеннях у країнах вільного світу.

Нічого дивного. За Валентина Мороза ми змагались, за його звільнення тисячі української патріотичної молоді штурмували численні совєтські амбасади, писали листи, звернення, петиції, меморандуми майже до всіх урядів країн демократичного світу, вимагали застосування справедливости для людини, яка стала „символом доби", найвилатнішим речником українського руху спротиву. Бо дійсно Валентин Мороз, як жадний інший член цього руху, опинившись під пресією страшної КҐБівської машини, вирішив витримати до кінця, навіть у тому випадку, якщо б йому за його незламність прийшлося заплатити власним життям і життям своїх рідних.

Історія не знає багато людей з такою сильною волею, завзяттям, принципіяльністю, великою вірою в сили українського народу, які сьогодні чи завтра стануть вирішальним чинником у боротьбі за здобуття волі й незалежности для українського народу. Треба підкреслити, що у Валентина Мороза це поєднання патріотизму і апостольства у виконуванні завдань по лінії визволення України є абсолютним і в цьому його вийнятковість, його сила і значення не тільки для руху спротиву, як такого, але також для українського народу взагалі. Його безмежна любов до України, його одержимість національною ідеєю, його глибоке розуміння визвольних процесів і процесів боротьби з комуно-московськими окупантами — ставить його в ряд наших передових суспільно-політичних мислителів і революціонерів, які вміють не тільки самі боротися, але також своїми прикладами загрівати інших до цієї боротьби. „Українська нація, — на думку В. Мороза, — перебуває тепер у періоді холоду, в системі постійної холодної зими" з якої єдиним виходом є „сіяти квіти на морозі".

Поставмо собі тепер питання відкрито: а чи не Валентинові Морозові, його незламности, його мучеництву, його неперевершеній поставі в обличчю страшної дійсности і врешті його філософічно-патріотичним писанням, не завдячуємо ми, українці в діяспорі, збереження великої частини нашої молоді від процесів асиміляції, або активізацію молодечих і студентських організацій, пожвавлену активність багатьох політичних і суспільно-громадських організацій, товариств і об'єднань? Ми перенялись були його „одержимістю", його конкретним і кожноденним служінням справі, змаганням за специфічні ідеали, й це допомогло нам, тим, що тільки духово єднались з Україною з далекої віддалі, віднайти себе і двигнутись до нових діл у дусі звернення Воюючої України, в дусі закликів Валентина Мороза.

Вітаючи, хлібом і сіллю та почуттями наших сердець, людину з України, неустрашимого борця за національні і людські права українського народу, зробім все, що є у наших силах, щоб створити для Валентина Мороза і його родини усі передумови для життя і праці, виявляючи тим самим нашу вдячність за його труди і його терпіння, а тим самим й зрозуміння до потреб Батьківщини, яка стоїть у затяжній боротьбі з Москвою.

Вітаємо Валентина Мороза на волі!

Гаррій Імас

КОЛИ ПІДВОДИТЬ МОСКВА

Факт, про який я хочу розповісти, знайшов недостатнє висвітлення в американській пресі. Тим часом, як відзначив у своєму репортажі з Одеси кореспондент бостонської газети „Крісчен Сайєнс Монітор" Девід Уиллис, на сірому тлі американсько-совєтських торговельних відносин він набуває особливого значення. Йдеться про явно уповільнений старт совєтських поставок рідкого аміяку Каліфорнійському підприємстві „Оксиденталь Петролеум Корпорейшен" д-ра Арманда Гаммера.

Незадовго до свого виїзду зі Совєтського Союзу мені довелося побувати в Одесі. Поблизу оксамитових морських пляжів, де завжди повно відпочиваючих, одразу не помітив дві величезні сріблясті цистерни, що піднялися високо вгору. Вони абсолютно не вписувалися в ансамбль забудови міста - курорту. Більш того, ці „новосели" викликали серйозну тривогу й занепокоєння відпочиваючих — як місцевих мешканців, так і приїжджих курортників. І цілком зрозуміло. Адже колосальні резервуари, охолоджені значно нижче нульової температури та наповнені рідиною аміяку, — не дуже приємне сусідство для тисяч людей, про чий відпочинок дбають на словах совєтські вожді. Це також відверте порушення загальносхвалених усім світом законів про охорону навколишнього середовища, про суворе дотримання яких так полюбляють балакати з високих міжнародних трибун представники Москви. Та в даному випадку не це головне.

Дві сріблясті цистерни, як влучно висловився Девід Уиллис, — наче два символи, що характеризують стан торгівлі і так званого детанту між Москвою та Вашінгтоном. Разом з тим вони підкреслюють істотну різницю між багатими індустріяльно розвинутими З'єднаними Стейтами Америки та неповоротким бюрократичним Совєтським Союзом.

По сусідству з цими двома блискучими цистернами можна побачити інші, вкриті іржею. На них совєтські керівники покладають великі надії: саме сюди надходитиме американська концентрована фосфорна кислота, необхідна для виробництва рідких мінеральних добрив, які конче потрібні Москві. Без них вона не взмозі вирішити проблеми збільшення урожаю зернових. У свою чергу, рідкий совєтський аміяк має бути перевезений з Одеси та латвійського порту Вентспілс в Америку, де використовуватиметься для виробництва добрив.

Совєтський Союз, чиє сільське господарство сьогодні одна з найбільш відсталих ланок економіки, вкрай потребує мінеральних добрив. Ось чому він пішов на довготривалу (термін 20 років) чималу угоду з каліфорнійським „Оксиденталь Петролеум Корпорейшн". Протягом цього часу у процесі двобічної торгівлі буде залучено величезну кількість хемічної сировини загальною вартістю 20 мільярдів долярів. Москва ще ніколи не укладала подібних більших торговельних операцій з капіталістичними фірмами. Правда, нічого подібного до цього не має сьогодні, коли рівень розвитку америкасько-совєтської торгівлі значно знизився порівняно з „бумом" 1974-1976 років.

Чим же привабила, чим заслужила каліфорнійська корпорація таке „високе довір'я" совєтської влади? „Крісчен Сайєнс Монітор" уздріла відповідь у так званому „дуеті розрядки", який було виник сім років тому, як наслідок зустрічі між совєтським верховодом Леонідом Брежнєвим та колишнім президентом ЗСА Річардом Ніксоном. Як відомо, голова „Оксиденталь" Арманд Гаммер ще у 1921 році мав ділові зустрічі з лідерами комуністичної Росії Леніним і Троцьким. Через сорок два роки він зробив нову спробу налагодити торгівлю з Москвою, однак жовтневий переворот у керівництві Компартії та падіння Нікіти Хрущова стали на заваді. Московським „комбінаторам" знадобилося потім аж вісім років, аби розв'язати питання про співробітництво з американським мільйонером. Не останню ролю відіграли особисті симпатії Брежнєва до Гаммера. Та симпатія, симпатією, а діло — ділом. Совєтські торговельники ще два роки „тягнули, — як то кажуть, кота за хвіст". Аж тільки у 1974 році зрештою поставили свій підпис під документом, в якому здавалося, вони мали б бути особливо зацікавлені. Проте перші поставки розпочалися аж за чотири роки. Отже, знадобилося 14 тривалих років аби совєтський рідкий аміяк взяв курс на Америку.

Такий уповільнений старт совєтських постачань хворобливо відбивається на інтересах д-ра Гаммера. Вже тепер „Оксиденталь" має фінансові трудноші. Зобов'язавшись сплачувати Москві по твердих цінах за кожні 350 тисяч тонн аміяку щороку протягом трьох наступних років, фірма має реалізувати цей аміяк на американському ринку. Однак невідомо, чи буде ринкова ціна настільки високою, аби відшкодувати шкоди, що їх несе зараз Гаммер.

Що ж до фосфорної кислоти, яку продає Москва, то ціну на неї встановили ще 5 років тому. Вона сьогодні нижче фактичної вартости виготовлення кислоти на підприємствах „Оксиденталь".

Говорячи про цю та інші невдачі А. Гаммера у торгівлі з неповоротким партнером, журнал „Бизнес Вік" за 28-го серпня 1978 року дійшов до висновку, що фірма вже тепер може втратити майже 10 мільйонів долярів внаслідок торгівлі з Москвою. В інтерв'ю для „Крісчен Саєнс Монітор" один офіційний представник „Оксиденталь" вимушений був визнати, що перша половина минулого року була важкою. Можливо, далі сказав він, нам взагалі не варто було укладати такої угоди зі совєтами. Однак, ціни на аміяк мають циклічний характер, тому ми розраховуємо на виграш після повного 20-річного періоду".

Крім уповільненого старту постачань є й інші труднощі, що чекають кожного, хто починає торгівлю з Москвою. Поперше, дасться взнаки дефіцит західньої валюти, необхідної совєтській владі для будівництва семи заводів по переробці американської фосфорної кислоти у рідкі добрива. Подруге, Москва потребує фінансової допомоги для завершення тривалого будівництва трубопроводу Тольятті — Горлівка - Одеса", яким рідкий аміяк надходитиме у танкери „Оксиденталь." Нині совєтський борг вже сягнув 360 мільйонів долярів. Невідомо наскільки іще зросте ця сума.

„Оксиденталь" шукає порятунку, виходу зі скрутного становища. Її представник, зокрема, вбачає можливість сплатити Москві за аміяк стільки, скільки потрібно їй для придбання американської фосфорної кислоти та сплачування по позиках. Щож, поживемо — побачимо. А покищо невдаху-партнера допомагають „витягувати" й інші фірми: французька, скажімо, споруджує трубопровід, західньонімецька керує завантаженням доку знешкодженим твердим аміяком...

Недавно перші торговельні вантажі совєтського аміяку зрештою залишили Вентспілс та Одесу. Висвітлюючи у зв'язку з цими подіями відвідини д-ра Гаммера в Одесу, совєтська преса і словом не згадала про свої трудноші, борги перед „Оксиденталь". Більше того, вони знизили ролю американців у будівництві комплексів по виробництві добрив у Союзі. Щож, мені колишньому журналістові совєтської преси, добре знайома подібна практика. У цьому ж пляні дивує позиція тих американських фірм, які все ще ідеалізують своїх совєтських партнерів. Рано чи пізно, їх чекає сумне розчарування — і в настрої і в справах.

Іван Головінський

ШЕВЧЕНКО І ДОСТОЄВСЬКИЙ — ДВА ПСИХОЛОГІЧНІ КОНТРАСТИ

[1]

На протязі історії людства філософи, поети і письменники часто виявляли надзвичайні здібності в орудуванні мовою як засобом вислову інтимних почувань. Вони намагалися зрозуміти існування людини не тільки в тогочасному сенсі, але також шукали за відповіддю на абстрактні непроминаючі проблеми нашого буття. В процесі їхньої геніяльної творчости, відповідаючи на поставлені питання, вони водночас віддзеркалювали притаманні їм психологічні прикмети. На жаль, дослідна психологія мало цікавилась у минулому багатством екзистенціяльних матеріялів, які знаходимо у творах письменників і поетів. Такий напрям у психології заснував під впливом рефлексології 19-го століття, основаної на ортодоксальному матеріялізмі. Опираючись на вченнях рефлексології Сеченова і Бехтярова, Павлов у Росії, а Ватсон у ЗСА у свою чергу дали поштовх до розвитку радикального бегевйоризму, який заперечує для психології потребу займатися філософічними питаннями. В противагу до бегевйоризму, гуманістична і екзистенціяльна психологія твердять, що досліди поведінки людини не слід обмежувати до її фізіологічних процесів. Психоаналіза завжди була зацікавлена основнішими питаннями людського існування і визнавала вагу інтуїції письменників та поетів — багате джерело для психологічної інтерпретації. Маємо докази, що твори Гете, Шіллера і Достоєвського дали багатий матеріял для Фройда в формуванні його психоаналітичних думок. Ще в 1885 р. російський лікар Чиж написав книжку про Достоєвського як психопатолога, а в 1960 році Левіт твердив, що Фройд був ознайомлений із творами Достоєвського, особливо з його романом „Злочин і Кара".

Багатство матеріялу для психологічної інтерпретації знаходиться у творах Тараса Шевченка. Тут слід згадати, що поеми Шевченка були написані на 20 або й 30 років раніше від головних творів Достоєвського, як наприклад, „Злочин і Кара" (1868) чи „Брати Карамазови" (1879). Одначе, коли Достоєвського твори широко відомі та інтерпретовані, то праці про Шевченка мало інтерпретовані відносно їхньої психологічної вартости. Серед нечисленних праць, що появилися в Україні й аналізували творчість Шевченка із психологічного погляду, слід згадати монографію професора Стефана Балея, яка появилася у Львові в 1916 році та працю професора Григорія С. Костюка, котра появилася у Києві кілька років тому.

У цій короткій статті постараюся накреслити тільки головні риси особистості Шевченка і Достоєвського та вказати на їхній, часто протилежний підхід до зображення людських почувань.

На початку слід зазначити, що Шевченка і Достоєвського відрізняли не тільки їхні життєві переживання. Вони репрезентують діяметрально протилежні погляди на багато суттєвих питань людського існування.

Психологи згідні в тому, що наші особистості є вислідом нашої спадковости при співдії впливів оточення та нашого інтелекту, який наділяє почуванням трансцендентальної вартости. Самозрозуміло, що сильно протилежні ранні переживання Шевченка і Достоєвського, різна національна, культурна і соціяльно-політична дійсність мали сильний вплив на формування їхніх особовостей. Життєвий шлях Шевченка — загально відомий українському читачеві. Тут слід тільки підкреслити, що його коротке життя — це майже безперервний потік змагань і терпінь. Шевченко міг краще віддзеркалити глибокі людські почування, ніж більшість поетів і письменників його часу. Тарас Шевченко не тільки писав про любов, розпач, ненависть, душевну боротьбу, а в екзистенціяльному розумінні він пізнав і пережив їх, вони формували його особовість. Цю рису Шевченкового характеру влучно підкреслила Ліса Шнайдер (1978) словами: „Його терпіння не були вислідом своєрідного світогляду, а висліди політичних і суспільних обставин, які його оточували та безпосередність цих переживань є наочною в щирості його поетичних описів терпінь" (1).

Читаючи листи Шевченка створюється враження, що він був людиною відкритою і щирою з сильним почуттям відповідальности. Ставши сиротою в ранньому дитинстві, Шевченко затримав на протязі всього свого життя ідеалізований образ своєї матері. Ця любов і прив'язання до неї проявляються в багатьох чудових поемах, де оспіване співвідношення матері і дитини.

[Продовження буде]

1) Шнайдер Ліса. Огляд Шевченкового Романтизму. Журнал Українських Високих Студій, 1978, І, ст. 10.

ГУМОР І САТИРА

Іван Евентуальний

ПОВЕРНЕННЯ „ОКТЯБРЯ"

Теперішні події в Ірані дуже нагадують російський „Октябрь", хоч і з деякими змінами деталів. Так, іранському шахові дозволили покинути країну, а царя його родину, включно з молодими дівчатами-принцесами й малолітнім хлопцем-принцом по-звірячому замучили. Керівник іранського „Октября", Айятолла Хомейні повернувся з вигнання на батьківщину не крадькома, не в запльомбованому вагоні, як Ілліч Перший, а з комфортом, у спеціяльно зафрахтованому літаку.

Далі вже пішло за російським рецептом: Озброюйтесь! Грабуйте награбоване! Бийте вислужників шахського ладу!

Для збільшення революційних кадрів, випустили з тюрем одинадцять тисяч злочинців, дали їм рівні права, і „Октябрь" почався.

В цей час в Ірані порядкують воєнно-революційні трибунали. Першими летять голови генералів і колишніх високих урядовців, але поступово дійде й до звичайних смертельників, під відомим гаслом: „Хто не з нами, той проти нас!"

Іран дрижить, як дрижала в „Октябрі" величезна російська імперія. Плачуть „розчадровані" шахом, а тепер знову загнані під чадру жінки. Робітники, зціпивши зуби, виконують покладені на них обов'язки, бож Айятолла жартувати не любить, пришиє непокору Ісламові, і — прощай, білий світе! Словом, картина дуже знайома.

А, як же сусіди-визволителі? О, вони без сумніву за іранську революцію, на чолі з її керівником. То нічого, що він наскрізь просякнутий Ісламом і вдень та вночі молиться Аллахові. Треба бути з ним, поки має силу й авторитет, треба навіть разом із ним молитись... А далі буде видно. Далі Іран заповниться відповідними дорадниками, сипнуть туди якусь відчутну матеріяльну братню допомогу, і багатюща перська затока опиниться в надійних руках...

„Октябрь" упевнено крокує до своєї мети, а цю мету колись конкретно висловив російський поет Олександер Блок:

Ми на горе всім буржуям
Світовий пожар роздуєм.
Світовий пожар в крові,
Господи, благослови!

Ігор Качуровський

РОЛЯ „ХАТЯН" У РОЗВИТКОВІ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

(До семидесятиріччя заснування журналу „Українська хата")

(9)

Далі Товкачевський розглядає проблему щастя людини в сковородинській філософії. Дослідник цілком слушно зауважує, що Сковорода виховувався не тільки на Біблії, а й на грецькій філософії, зокрема близькі йому Платон та Епікур. Безодню духа, що є в людині, можна наситити лише духовною стравою, найвищу насолоду дає пізнання істини (Сковорода цитує Платона: „Ніcть сладчає истини" — нема нічого солодшого над істину). Щастя людини — в ній самій, у її серці. Але від серця походять і нещастя людини: джерело їх у нахилові до невластивого природі даної людини чину, конкретно: мати посаду, суперечну натурі людини, навчатися тому, до чого не маєш покликання... Щоб стати щасливим — вистачає уникати невластивого чину. Але для цього людина мусить знати: що властиве їй, а що — невластиве, себто — мусить пізнати саму себе. Після цього Андрій Товкачевський переходить до викладу своїх власних думок і поглядів на Сковороду та його філософію. Він намагається увійти в тогочасний спосіб мислення, зазначаючи: „Одежа, в яку ми вбираємо свої думки й переживання, залежить від часу і місця, але самі наші переживання по своїй істоті — вічні".

На противагу мислителям своєї доби — мислителям, у котрих теорія розминалася із життєвою практикою — Товкачевський підносить Сковороду як зразок філософа-практика, що втілював своє вчення у своєму ж таки житті. Це втілення він подає через вислів самого Сковороди: „Мнози глаголют: что -ли делает в жизни Сковорода? ... Аз же о Господі радуюся...".

Я вже писав про те, що „Українська хата" була журналом „молодих" творчих сил, себто пресовим органом тих наших літераторів, котрі прагнули оновлення української літератури, наближення її до рівня світових зразків. Однак, підкреслюю, це не було новаторство заради новаторства. Ішлося не про відрив од попередніх літературних традицій, а про оновлення письменства, про відмову від народницьких поетичних штампів, про поширення тематики, про те, щоб із літератури народної зробити літературу національну. Тому „хатяни" (як звали тоді письменників, згуртованих довкола журналу) радо давали на сторінках „Української хати" місце представникам старших літературних поколінь.

У кількох числах „Української хати" за 1911 рік уміщено спогади Олександри Куліш (Ганни Барвінок), яку один із керівників журналу, Микита Шаповал, назвав „останнім кільцем з того ланцюга, що простягався з джерела відродження".

Перший розділ зі спогадів Ганни Барвінок уже перед тим опублікував галицький журнал „Будучність", тож в „Українській хаті" ці спогади починаються з другого розділу. Ганна Барвінок оповідає про перебування Пантелеймона Куліша в Петербурзі 1846 р. Наводжу уривки з цих спогадів.

...Куліш ... послав „Чорну раду" в Петербург Петрові Олександровичу Плетньову, ректорові університету й видавцеві „Современника"... Незабаром він одержав одновідний лист, дуже приємний і похвальний, од Плетньова, який його вітає й дуже ласкаво просить до себе. Куліш, не довго думаючи ... рушив до Петербургу... Авторка споминів, вертаючись до часів свого дівоцтва, розповідає, як тяжко переживала вона від'їзд Куліша на північ. Свій душевний стан вона передає старовинною піснею:

Ой, не їдь, мій миленький, горою, ні низом —
Позакидана доріженька хмизом.
— А я той хмизок та й перекину,
А тебе, молоду, все таки покину...

Про своє перебування в Петербурзі Куліш докладно писав Василеві Білозерському — братові майбутньої дружини; Ганна Барвінок переповідає зміст цих листів:

...він був обласканий Плетньовим. Пише, що він прожив у нього два тижні, поки собі мешкання найняв... ...Бувало, з Плетньовим ранками усе гуляють, рано встають, у Неві купаються. Куліш напам'ять всього Пушкіна йому декламує, а той собі дещо пригадує, як із своїм другом Пушкіним читали (Пушкін присвятив Плетньову „Євгенія Онегіна"). ...Сам Плетньов був дуже гарний і симпатичний.

Тут мені пригадалися рядки із сонета Зерова „Куліш":

Давно в труні Тарас і Костомара,
Грабовський чемний, лагідний Плетньов...

В сонеті мовиться не про Павла Грабовського, а про Михайла Ґрабовського, польського письменника так званої „української школи", Кулішевого приятеля.

Далі Ганна Барвінок оповідає, як на замовлення Ішимової Куліш написав для її журналу „Лучи" „Повесть об украинском народе". Ішимова й Плетньов були дуже задоволені, але рік пізніше „Повесть" фіґурувала в Третьому відділі як матеріял звинувачення проти Куліша... А покищо — далі читаємо:

Через якийсь час Плетньов заявив Кулішеві, що по його протекції Куліша посилають на два з половиною роки в Германію і інші сторони для вивчення слов'янських мов. Через місяць Куліш виїхав з Петербургу, з рекомендованим листом од Плетньова до його друга Жуковського за кордон „Рекомендую тебе самого себя", — писав Плетньов...

Однак, „по дорозі" Куліш завернув у Борзну, до Білозерських. Там він одружується з Олександрою Білозерською — майбутньою авторкою спогадів. Як ми, напевно, пригадуємо, з біографії Шевченка, на цьому весіллі поет був старшим боярином. Отож, читаємо:

По вечері, як од'їжджали гості, ... старший боярин Шевченко підійшов прощатися до мами, а потім і до молодих. Та до молодої обернувшися, й каже:

— Чи се царівна, чи королівна? Се не царівна й не королівна, а се Мотрони Василєвни дочка Олександра...

Звісно, у мами при сіх речах і вушка засміялися.

А Куліш, поруч стоячи, каже:

— На чужий коровай очей не поривай, а собі дбай...

Молода тим часом зняла з голови „флер-д'оранж" і подала на спомин старшому своєму бояринові...

А за якийсь час засушену квітку флер-д'оранжу жандарми знайшли в Шевченковій валізі...

Ганна Барвінок оповідає, як вони, щасливі прибули з чоловіком до Варшави й там прожили місяць, чекаючи на пашпорт від Плетньова, а також на приїзд Шевченка. Намісником Варшави був тоді граф Паскевич, у його канцелярії служив український письменник Стороженко, що хотів познайомити з намісником своїх земляків:

— Я вам такого представлю земляка, що ви мені й не віддячитесь...

— Ну, ну, поскорей! Кто ж это?

— Це Куліш.

А-а! От тебя не раз слышал. Это приятный случай...

В ту мить підійшов жандарм та подав його сіятельству А. Паскевичу пакет. Той узяв і... У його зараз обличчя змінилося:

— Хорош ты и твой Кулиш! Вели-ка его арестовать!...

А се був з Петербурга донос Петрова про „Братство Кирила й Методія"...

Ганна Барвінок яскраво змальовує прихід жандармів до їхнього помешкання (Куліша саме не було вдома — його й заарештували на вулиці...), розказує, як вони безпардонно поводилися, розповідає про, як вона висловлюється, „грабіж паперів". „А це що за жінка?" — запитав котрийсь жандарм, показуючи на неї пальцем. Не краще повівся й жандармський полковник, до якого вона прийшла просити побачення із заарештованим чоловіком. Вислухавши її прохання, він відказав:

— Что тебе надо?

Мимоволі приходять на думку самвидавні звідомлення сучасних інакодумців — про брутальність, про „грабунок паперів"... Невже за сто тридцять років нічого не змінилося?

[Продовження буде]

8-ий к. УСП-ок ЧОРТОПОЛОХИ ЗАПРОШУЄ ВАС З РІДНЕЮ ТА ПРИЯТЕЛЯМИ НА ВЕСНЯНУ

ЗАБАВУ

В СУБОТУ, 5 ТРАВНЯ 1979
УКР. ЦЕНТРАЛЯ
240 HOPE AVENUE
PASSAIC, NEW JERSEY
ПОЧАТОК: 8:30 ВЕЧОРА
ОРКЕСТРА „ІЗМАРАГД"

ВСТУП:
$5.00 МОЛОДЬ
$8.00 ДОРОСЛІ
ОДЯГ ВЕЧІРНІЙ

З приїздом В. Мороза...

(Закінчення зі стор. 1)

підійшов до портрету Левка Лук'яненка, одного з багатьох, що їх учасники маніфестації несли вулицями міста від Індепенденс Голл до Музею мистецтва, і, піднісши його вгору, заявив, що „ми стояли побіч себе у боротьбі".

Кульмінаційною точкою маніфестації був промовистий момент, коли Мороз сказав, що він від дитинства мріяв про синьо-жовтий український прапор, але ніколи не мав змоги побачити його. „Сьогодні, на волі, я його вперше бачу". Він підійшов до одного з прапорів і поцілував його.

Учасники маніфестації спалили поштівки, які вони мали намір вислати В. Морозові до Мордовії. У наслідок його несподіваного звільнення це виявилося зайвим.

Формальну частину програми, що нею проводила Орися Гевка, започаткував молитвою о. шамб. Мирослав Харина, уділяючи благословення Морозові під загальний спів „Христос Воскрес". Відтак короткі привіти склали: голова місцевого Відділу УККА проф. д-р Петро Стерчо, мгр І. Базарко, член міської ради Джогансен, суддя Кавано, сестра Ґльорія Колман, представник жидівсько-американських організацій Жулс Лепер, Віктор Боровський, голова ЗУАДК-у д-р Олександер Білик, голова Т-ва колишніх вояків УПА Михайло Ковальчин, представник дивізійників Михайло Ліщинський та інші. Відспіванням „Не пора" та українського національного гимну і „Боже, благослови Америку" закінчено цю першу публічну зустріч Мороза з українською громадою. Після маніфестації мгр У. Мазуркевич та інші члени комітету гостили Мороза та деяких учасників маніфестації вечерею у ресторані п-ства Мазуркевичів.

Українці Філядельфії ентузіястично вітають В. Мороза на сходах Музею Мистецтва
(Світлив І. Д.)

З великим смутком повідомляю Рідню, Приятелів і Знайомих, що в середу, 11-го квітня 1979 року, після довгої недуги відійшов у Вічність, на 79-му році життя, мій Найдорожчий МУЖ

бл. п.

ЮРІЙ РАДОСЛАВ ЄХ

учасник Визвольних Змагань.

ПАНАХИДА відбулася у Велику П'ятницю, 13-го квітня 1979 р. у похоронному заведенні Rose Hill Funeral Homes, Inc. в Гарварді, Конн.

Після Служби Божої, в Велику Суботу, 14-го квітня 1979 р., Покійного поховорили на цвинтарі Rose Hill Memorial Park, Rocky Hill, Conn.

Горем прибиті:
дружина — ВІЛЬГЕЛЬМІНА
сестри Покійного:
ІРЕНА ЛАҐОВСКА з мужем
ВОЛОДИМИРА КРИЖАНОВСКА
МАРІЯ ЄХ
Сестрінки і Братанки в Америці і в Европі

ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ в ЙОНКЕРСІ, Н. Й.
відзначають

50-ЛІТТЯ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

в неділю, 6-го травня 1979 року

О год. 10-ій рано — СЛУЖБА БОЖА в намірені Членів ОУН, а після Служби Божої ПАНАХИДА за впавших і померших Членів ОУН.

О год. 4-ій по пол. — СВЯТОЧНЕ ВІДЗНАЧЕННЯ 50-ЛІТТЯ в залі Спілки Української Молоді.

В програмі: Святочна промова — мґр ЯРОСЛАВ РАК. В мистецькій частині: Артистка ГАЛИНА АНДРЕАДІС, деклямація — ОЛЬГА РУДИК, СПІВОЧИЙ АНСАМБЛЬ Осередку СУМА ім. 30 Червня 1941 року під мистецьким керівництвом ОКСАНИ ФУТАЛИ, ТАНЦЮВАЛЬНИЙ АНСАМБЛЬ під мис. кер. ВОЛОДИМИРА ОЗДЕЙЧУКА. Декорація сцени — РОМАН ГЛУШКО.

ПРИЙНЯТТЯ-ОБІД.

До участи запрошує —
ЮВІЛЕЙНИЙ КОМІТЕТ

У глибокому смутку повідомляємо Родину, Приятелів і Знайомих, що з Волі Всевишнього, дня 30-го квітня 1979 року, несподівано, відійшов у Вічність наш Найдорожчий ЧОЛОВІК, ТАТО, ДІДУСЬ, БРАТ і ШВАҐЕР

бл. п.

ВОЛОДИМИР ГЕНТІШ

проживши 60 років.

ПАНАХИДА в середу, 2-го травня 1979 р., о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Quinn, 36-та вул. і Бродвей в Асторії, Н. Й.

ПОХОРОН в четвер, 3-го травня 1979 р., о год. 8-ій ранку з того ж похоронного заведення до церкви Чесного Хреста в Асторії, а опісля на український католицький цвинтар св. Духа в Гемтомбурґу, Н. Й.

Горем прибиті:
дружина — ОЛЕНА
син — РОМАН з дружиною ХРИЗАНТОЮ і дітьми ЛЕСЕЮ і ДАНИЛКОМ
брат — МИРОСЛАВ з дружиною ІВАННОЮ
сестра — ЛІДІЯ в Україні
та ближча і дальша Родина в Америці й Україні

У ТРИДЦЯТУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ

бл. п. інж. д-ра

ЄВГЕНА ХРАПЛИВОГО

Директора й Голови Краєвого Господарського Товариства „Сільський Господар" у Львові, Професора Українського Технічно-Господарського Інституту та Українського Вільного Університету, Дійсного Члена Наукового Товариства ім. Т. Шевченка,

нар. 22 червня 1898 р. у Лисівцях, повіт Заліщики, помер 6 травня 1949 р. в Ерлянґен, Баварія

відправляться

ЗАУПОКІЙНІ СВЯТІ ЛІТУРГІЇ

у Парохії свв. Сергія й Вакха в Римі;
у Каплиці Школи Пресвятої Діви Марії в Монсемпрон-Фімель біля Люрду у Франції, дня 6-го травня ц. р., о год. 10:30 ранку;
у Парохії св. Юрія в Сарнії, Онт., Канада, дня 5-го травня ц. року, о год. 9-ій ранку;
у Парохії Христа Царя в Лондоні, Онт., Канада, дня 7-го травня ц. р., о год. 7-ій вечора.

Просимо Знайомих, колишніх Співпрацівників та Студентів Покійного прилучитися в цей час до наших молитов за спокій Його Душі.

З цієї нагоди складаємо:
на Патріярший Фонд УПКЦеркви $50.00
на Українську Медично-Харитативну Службу в Мюнхені 50.00

Дружина — ЄВГЕНІЯ
Дочка — ЛЕСЯ ЩУР з чоловіком ОРЕСТОМ
та Родина

93-ій і 106-ий Відділи СУА в Гартфорді, Конн.
запрошують на

ЗУСТРІЧ з Надією Світличною

що відбудеться
в неділю, 6 травня 1979 р., о год. 3-ій по пол.
в залі Української Парафіяльної Школи
при 125 Ведерсфілд Авеню, ГАРТФОРД, Конн.

В ПРОГРАМІ:
МАРТА СКОРУПСЬКА: про Надію Світличну,
слово НАДІЇ СВІТЛИЧНОЇ,
виступ квартету „ЧЕРЕМШИНА"

УКРАЇНСЬКИЙ КОНҐРЕСОВИЙ КОМІТЕТ АМЕРИКИ

ділиться з Українським Громадянством болючою вісткою, що в понеділок, 30-го квітня 1979 року в Ню Йорку, Н. Й., відійшов у Вічність, б. прем'єр Карпатської України, один з найвизначніших синів Срібної Землі цього сторіччя

сл. п.

ЮЛІЯН РЕВАЙ

нар. 26-го липня 1899 року в с. Мирча на Закарпатті в родині учителя Івана і Вероніки.

Покійний був послом до Сойму Карпатської України, міністром Федерального Уряду Чехо-Словаччини, послом до Парляменту ЧСР та Крайовим Інспектором Шкільництва Закарпаття. По приїзді до Америки став першим Екзекутивним Директором УККА від 1949 р., був творцем його канцелярії, Екзекутивним Директором Комітету будови Пам'ятника Тараса Шевченка у Вашінґтоні, основоположником і головою Контрольної Комісії СКВУ 1967 р., головою Культурної Ради СКВУ, головою Т-ва „Самопоміч", Президентом Карпатського Дослідчого Центру, Екзекутивним директором Українського Інституту Америки від 1957 р., член керівних органів у багатьох українських організацій.

Відійшла у вічність людина щирого українського серця, людина високої культури та безупинної праці до останнього віддиху свого життя.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Український Конґресовий Комітет Америки

Опечаленій Родині висловлюємо наші глибокі співчуття.

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ім. ШЕВЧЕНКА
ДЕЛЕҐАТУРА УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ КЛЮБ в НЮ ЙОРКУ
136 Друга Авеню, 2-ий поверх
(ДІМ УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ)

П'ятниця, 4-го травня 1979 року, о годині 7-ій веч.

ДОПОВІДЬ Д-ра ЯРОСЛАВА ПАДОХА

„Бути українським ученим у чужині: Іван Борковський — дослідник празького королівського замку"

Вступне слово виголосить Голова Делеґатури УВУ
проф. Василь Лев

Замість квітів на могилу
сл. п. Софії Яремкевич
складаємо 25.00 долярів на Музичну Фундацію.

Родині висловлюємо наше глибоке співчуття.
Віра, Зоряна, Нестор СМАЛЬ-СТОЦЬКІ

Замість квітів на могилу
бл. п. д-ра Дениса Квітковського
складаємо 50.00 долярів на Катедрту Українознавства при Гарвардському Університеті.

Родині Покійного висловлюємо наші найщиріші співчуття.
Ірина і Павло ДЖУЛІ

6 ТРАВНЯ 1979 Р. 40-РІЧЧЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ у ФІЛЯДЕЛЬФІЇ, Па.
Карпатський Союз у ЗСА — Відділ у Філядельфії, Па.
під патронатом Найвищих Церковних Достойників Блаженнішого Митрополита Мстислава, Преосвященного Єпископа Василя — *відзначить*

40-РІЧЧЯ ДЕРЖАВНОСТИ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

Неділя, 6 травня 1979 р., о год. 5:30 по пол.
Приміщення Митрополичої Авдиторії
при Н. Френклін і Бравн вулицях
у Філядельфії, Па.

НА ПРОГРАМІ:
- Апель
- Святочна промова — о. С. САБОЛЯ ЧСВВ, б. капелян Карпатської Січі в Хусті
- Деклямації — АНГЕЛИНА ЛИМАРЕНКО
- Скрипковий Ансамбль Р. ГАРАСОВИЧ
- „Карпатська Україна", монтаж під керівництвом В. ШАШАРОВСЬКОГО.

Програмки для продажі при вступі

ВІТАЄМО ВАЛЕНТИНА МОРОЗА НА ВОЛІ

та закликаємо наших Прихильників і все Громадянство, щоб подякувати за визволення Президентові Дж. КАРТЕРОВІ, масовою висилкою телеграм до Білого Дому.

Головний Секретаріят Українського Демократичного Руху

СВІТОВІ ЗАСОБИ...

(Закінчення зі стор. 1)

представляє іх перед світом, як „кримінальників". Тому конечно треба „вирвати" з рук совєтів творчість, бо вона така важлива, як сама особа. Творчість заперечує міт про „кримінальність" політв'язнів.

Однак, деякі матеріяли йому таки пощастило „перепачкувати", а інші старатиметься відтворити з пам'яті. Хоче теж написати опис самого звільнення, переживання подорожі, перші враження в ЗСА тощо.

Він вказав, що його жінка та жінки інших політв'язнів дізналися про іхнє „звільнення з передач „Голосу Америки" і тому Захід повинен підтримувати цю та інші радіостанції, бо вони не тільки інформують, але освічують виховують населення СССР.

ГЕЛЬСІНКСЬКІ ГРУПИ І САЛТ II

Щодо Української та інших Гельсінкських Груп в СССР, то вони виконують героїчну роботу і Захід повинен зробити все можливе, щоб ці Групи далі існували. Мороз повідомив, що до Української Групи недавно вступило кілька нових членів: Стрільців, Каличенко і подружжя Сітко.

Мороз не знає, чи його звільнили з уваги на бажання Москви переконати уряд ЗСА, щоб підписав договір про обмеження стратегічної атомової зброї (САЛТ II), але перестерігає, щоб Америка не підписувала цієї угоди, аж не буде повних гарантій, що Москва додержуватиметься постанов. „Я більше довіряю членам „Мафії" з Бронксу ніж совєтським міністрам", сказав Мороз, додаючи, що американці добрі люди, але наївні щодо зв'язків із СССР.

ПРИЧИНИ ЙОГО ЗВІЛЬНЕННЯ

Він точно не знає, чому Москва звільнила його та інших політв'язнів, але думає, що Захід за останні роки створив такі натиски, які змусили Кремль звільнити іх. Мороз виявив велике вдоволення, що Захід тепер розуміє, що з Москвою можна говорити тільки з позиції сили, бо надмірні компроміси Кремль вважає за слабість і використовує ситуацію.

Тому надіється, що в Британії виграє Консервативна партія під проводом п-і Течер, бо вона і її партія не допустять до небезпечного „неомарксизму" і до появи „типу Віллі Брандта".

Мороз вважає, що сила української громади на Заході до великої міри спричинилася до його звільнення: „Москва нічого не робить з гуманітарних причин", — підкреслив він, додаючи, що два тижні тому старшина КГБ сказав йому, що будуть звільнені деякі політв'язні, бо наближається Олімпіяда в Москві в 1980-му році.

Валентин Мороз заявив, що навіть добровільно виїхав би на Захід, „бо тут можу бути ближче до України", тобто може більш ефективно працювати для українського визволення. У Совєтському Союзі за першу написану ним працю він був би арештований і не міг би писати. А тут свобідно зможе працювати на користь українській громаді і перестерігати Захід перед загрозою російського комунізму.

Кремль випускає політв'язнів і жидів, які хочуть емігрувати, бо надіється, що в такий спосіб послабить рух спротиву в СССР, але також випускає під натиском публічної опінії в країнах вільного світу. Але, випускаючи політв'язнів, Москва фактично дає цим в'язням змогу вести на Заході більш ефективну боротьбу проти СССР.

Політика Москви відносно українців завжди була жорстока і тому мало українців випускають.

Жидів також дуже переслідують. Наприклад, жид буде гостріше покараний, ніж росіянин за ту саму „провину".

Мороз подякував жидівським дисидентам і жидівській громаді в ЗСА за допомогу йому у в'язниці і за включення його в протестні демонстрації.

ПОЛІТИКА ЗСА ВІДНОСНО СССР

Відповідаючи на запити американських журналістів, В. Мороз заявив, що загальна політика ЗСА щодо поневолених Москвою народів „заслаба". Вашінгтон повинен більше наголошувати деколонізацію Совєтського Союзу, тобто усамостійнення України, Литви, Грузії, Вірменії і т. д., бо в такий спосіб ЗСА і цілий вільний світ зліквідують загрозу для себе з боку СССР.

„Як довго існує російська імперія, то інтелігентна особа на Заході не може спокійно спати", — заявив Мороз.

Росіяни не завалять Совєтського Союзу, бо думають зберегти імперію, навіть комуністичну. Але навіть некомуністична Росія була б імперіялістичною і загрозою для Заходу.

Тільки національні рухи спроможні завалити імперію і тому Захід повинен більш рахуватися з тими рухами. Але, на жаль, Захід „знає" історію України не від українців, а російських істориків.

РУХ СПРОТИВУ В УКРАЇНІ ТА НАЦІОНАЛІЗМ

У 1960-их роках українські патріоти виступали в обороні культури, мови, релігії, але в 1970-их роках одверто видвигнули гасло самостійности України, покликаючись на Конституцію СССР, на міжнародні договори тощо. Прикладом може послужити „Меморандум ч. II" Української Гельсінкської Групи.

Навіть в Компартії є багато українських патріотів. Наприклад, сам Мороз був комсомольцем, але в Західній Україні 90 відсотів комсомольців — це українські націоналісти. Стають комсомольцями, бо в іншому випадку всі шляхи ім закриті.

Щодо націоналізму, то в понятті Мороза — це така сама любов до своєї України і української нації, яка була в Тараса Шевченка.

Націоналізм не можна ставити побіч чи протиставити будь-якій ідеології, бо націоналізм повинен проникати всі аспекти життя народу. Наприклад, в Польщі католицизм так пов'язаний з націоналізмом, що іх годі розділити.

Щодо його власних політичних поглядів, то він є український націоналіст, бо всі народи мають право і повинні стриміти до незалежности. Він є консерватист — традиціоналіст.

Відносно його релігійних переконань, то він, як і його батьки, є вірним Української Автокефальної Православної Церкви.

Щодо національного руху в Україні, то Мороз признав, що він сильніший в Західній Україні, ніж Наддніпрянській, але підкреслив, що центр того руху находиться в Києві.

ПИТАННЯ САМОСТІЙНОСТИ УКРАЇНИ

Мороз не має сумнівів, що самостійність України — це тільки питання часу, а не питання принципу. Всі імперії впали і впаде Совєтський Союз. Українцям може бути тяжче здобувати незалежність, бо Москва знає, що без Грузії чи Вірменії імперія вдержиться, але без України комуно-російська імперія впаде. Кремль боїться українців і тому біля 50 відсотків всіх політичних в'язнів — це саме українці.

В Україні вже виготовлений текст звернення до Об'єднаних Націй в справі деколонізації Совєтського Союзу. У 1956-му році, тобто під час Угорської революції, та в 1968-му, коли в Чехо-Словаччині був при владі Олександер Дубчек, в українських Карпатах багато мужчин пішло „в ліс", сподіваючись, що в СССР почнеться революція.

СПІВПРАЦЯ МІЖ НАРОДАМИ В СССР

Підкреслюючи, що в Совєтському Союзі існує співпраця між різними народами, зокрема співпрацюють українці, грузини, литовці і жиди, Мороз все одно вказав на деякі розбіжності в іхніх цілях. Український рух — це рух за самостійну державу; жидівський рух — еміграція є головною метою; російський дисидентський рух — це рух за політичні права і демократизацію. Однак, члени російського руху часто стоять перед дилемою, бо якщо буде дійсна демократія, то імперія розпадеться. А багато російських дисидентів бажають задержати імперію в теперішніх кордонах.

Він, Мороз, завжди боровся проти російського шовінізму і далі продовжуватиме цю боротьбу. Але він шанує діячів російського дисидентського руху, якщо вони визнають вповні національні та інші права неросійських народів.

СТАРАННЯ ЗАХОДУ ЩОДО ЗВІЛЬНЕННЯ ПОЛІТВ'ЯЗНІВ

З уваги на гуманітарні причини, Захід повинен старатися звільнити якнайбільше політв'язнів із СССР, але не повинен в заміну погоджуватися на надмірні концесії для Москви. Вільний світ повинен тиснути Совєтський Союз щодо звільнення політв'язнів, бо це має успіх, як доказало звільнення його, Мороза, і 4-ох інших дисидентів. Звільнення скріплює надію в тих, які далі ув'язнені. Це було після звільнення Владіміра Буковського і буде тепер після звільнення 5-ох нових політв'язнів.

СПРАВА САЛТ II

Якщо немає повного довір'я, то ЗСА ніяк не можуть підписувати САЛТ II. Москва хоче тільки використати час, щоб розбудувати свою власну зброю, наприклад, невтронну бомбу і т. п. У СССР громадянам одверто не можна критикувати нарушення САЛТ і тому Москва готова підписати договір, знаючи, що його може не додержуватися. Натомість у відкритому і демократичному американському суспільстві сама американська преса таврувала б Вашінгтон, якщо б старався нарушити постанови САЛТ II. Мороз кількакратно підкреслив, що Москві не можна довіряти.

СТВОРЕННЯ ЗАКОРДОННОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА УКРАЇНСЬКОЇ ГЕЛЬСІНКСЬКОЇ ГРУПИ

Валентин Мороз заявив, що ще не запізнався з діяльністю Закордонного Представництва Української Гельсінкської Групи, що його очолює ген. Петро Григоренко. Він теж ще не одержав запрошення співпрацювати із Представництвом, але вітає створення цього Представництва.

ПИТАННЯ ТРИЗУБА

Мороз пояснив кореспондентові „Ню Йорк Таймсу", що тризуб, який він тепер носить з гордістю — це національний герб українського народу, але за нього в УССР карають ув'язненням.

В'ЯЗНИЦІ І КОНЦТАБОРИ

Відтак Валентин Мороз описав жахливі умовини в совєтських в'язницях і концтаборах, зокрема в „ізоляторах", подаючи приклади з власного досвіду та досвіду інших політв'язнів.

Він теж згадав про свої довготривалі голодівки в 1974 і 1977 роках, про старання совєтських властей запроторити його до „психушки", про зумисні напади кримінальних злочинців на політв'язнів, включно на нього і на Михайла Осадчого.

Мороз заявив, що не читав повних творів Олександра Солженіцина про життя в концтаборах, але фрагменти, які попадали йому в руки, вірно описують жахіття в тих таборах.

Совєтські в'язні теж навчилися читати офіційні совєтські журнали „поміж рядками" і в такий спосіб частинно дізнаються про правдиві події. В. Мороз заявив, що хотів би зустрітися з Солженіциним.

ОПИС ЗВІЛЬНЕННЯ

Мороз в подробицях описав процедуру його звільнення з концтабору, зазначуючи, що він спочатку не знав, куди його везуть. Але в п'ятницю, 27-го квітня, в тюрмі в Москві йому та іншим 4-ом політв'язням заявили, що іх позбавлено совєтського громадянства. Відтак вони думали, що везуть іх у Швайцарію, але показалось, що в ЗСА, де іх „виміняли" за двох заарештованих совєтських шпигунів.

Один із найвидатніших членів українського руху спротиву кількакратно підкреслював здивування із сили української громади в ЗСА, а зокрема захоплювався молоддю, яка так сердечно вітала його в Америці рідною українською мовою.

„Ню Йорк Таймс" і „Дейлі Нюз" подали перебіг цієї пресової конференції у своїх виданнях з вівтірка, 1-го травня.

ДОПОВІДЬ РЕД. М. БАЖАНСЬКОГО У ВАШІНГТОНІ

Вашінгтон, Д.К. — В п'ятницю, 4-го травня в 7:30 вечором тут в домі Св. Софії (Філії УКУ) при 2615 30-й вул., нортвест, відбудуться інформаційні сходини громадянства, під час яких відомий бібліофіл та науковий співробітник Українського Наукового Інституту при Гарвардському університеті, ред. Михайло Бажанський, виступить з доповіддю про український бібліофілізм. Також члени екзекутиви Фонду Катедр Українознавства подадуть додаткові інформації про розвиток українських студій в Гарварді. Одночасно присутні матимуть змогу оглянути виставку найновіших видань Інституту.

ПОХОРОН СЛ. П. ЮЛІЯНА РЕВАЯ ВІДБУДЕТЬСЯ ЦІЄЇ СУБОТИ

Ню Йорк, Н.Й. (УККА). — Екзекутива УККА інформує, що похорон сл.п. Юліяна Ревая, колишнього прем'єра Закарпатської України та визначного українського політичного і суспільно-громадського діяча, відбудеться в цю суботу, 5-го травня ц.р. У четвер і п'ятницю, 3 і 4-го травня будуть відправлені Панахиди в год. 8-ій вечора в похоронному заведенні Петра Яреми. Похоронні відправи в суботу відправлятимуться в год. 10-ій рано в церкві св. Марії (15 вулиця і 2-га евеню). Тіло буде перевезене на український католицький цвинтар св. Духа в Норт Гемтонбургу.